

Gedeputeerde Lebens heet de aanwezigen welkom en bedankt de heren Mans en Dijkzeul voor hun betrokkenheid in het proces om regionale uitvoeringsdiensten te realiseren in Limburg. De heer Mans vervult vandaag vanuit zijn onafhankelijke positie de rol van dagvoorzitter. Hij zal niet het rapport van de commissie Mans verdedigen, maar ons vandaag door de besluitvorming leiden en zorgen dat er besluitvorming plaatsvindt.

De heer Dijkzeul (plaatsvervangend directeur Bestuurlijke en Juridische Zaken / Hoofd afdeling Bestuur en Instrumentontwikkeling van het Ministerie van VROM) licht toe hoe het kabinet een betere uitvoering van het omgevingsrecht wil gaan realiseren. Hij schetst de knelpunten in de uitvoering die gesignaleerd zijn in diverse rapporten en adviezen (Mans, d'Hondt, Ladders, Oosting). Deze knelpunten ontstaan door institutionele problemen bij toezicht en handhaving, zoals fragmentatie, vrijblijvendheid, discrepantie tussen schaalniveau van de problematiek (regionaal/bovenregionaal) en aanpak van de problemen (lokaal), en daarnaast door een kwaliteitstekort bij toezicht en vergunningverlening en de complexe en niet altijd logische bevoegdheidsverdeling waardoor veel bestuurlijke drukte ontstaat. Hij constateert dat er een sterke onderlinge samenhang tussen de deelproblemen bestaat: het kwaliteitstekort wordt mede veroorzaakt door fragmentatie, decentralisatie stelt eisen aan de kwaliteit, bestuurlijke drukte ontstaat door fragmentatie en complexe bevoegdheidsverdeling. Er is daarom een integrale aanpak nodig om de knelpunten in toezicht op te heffen (conform advies van de commissie Mans), de ervaren regedruk te verminderen (kwaliteit en dienstverlening verbeteren), en een heldere rolverdeling en minder bestuurlijke drukte te realiseren (door decentralisatie en het versoberen van het interbestuurlijk toezicht).

In november 2008 heeft het kabinet een eindbeeld geschetst met 25 omgevingsdiensten (regionale uitvoeringsdiensten) in Nederland die als shared servicecenters in opdracht en onder verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders c.q. van gedeputeerde staten zonder eigen bevoegdheden een basistakenpakket uitvoeren. Dit is een groeimodel; op termijn kunnen bijvoorbeeld ook de uitvoeringstaken van de waterschappen en de provinciale natuurtaken worden ondergebracht bij de regionale uitvoeringsdiensten. Het is ook van belang om de taakverdeling tussen bestuursrecht en strafrecht scherper te krijgen; het strafrecht moet zich alleen op de zwaardere overtredingen gaan richten en het bestuursrecht treedt op tegen de overige overtredingen. Uiteraard geldt ook hier dat kwaliteit een vereiste is. Er ontstond de nodige weerstand tegen de kabinetsvisie. Uiteindelijk hebben IPO, VNG en de Rijksoverheid in juni 2009 een packagedeal gepresenteerd die op 24 september 2009 is bekrachtigd in bestuurlijk overleg tussen VNG, IPO, UvW en VROM. De Tweede Kamer heeft op 30 september 2009 ingestemd met de packagedeal en de beleidslijn van het kabinet.

Deze packagedeal bevat de volgende elementen:

- kwaliteitscriteria voor vergunningverlening en toezicht op het vlak van bouwen, ruimte en milieu vormen de basis voor goede uitvoering. De criteria betreffen zowel organisatie, proces als product. Gemeenten moeten hieraan per 1 januari 2011 voldoen tenzij zij besluiten om taken onder te brengen in de regionale uitvoeringsdienst, dan geldt de datum 1 januari 2012. Als niet kan worden voldaan aan de kwaliteitscriteria, moeten de betreffende taken worden ondergebracht bij de regionale uitvoeringsdienst. Op 2 oktober 2009 zijn de conceptcriteria gepresenteerd. Er zijn veel reacties op gekomen, met name op de eisen die worden gesteld aan

kritische massa. In de komende weken wordt bekeken of eventueel aanpassing van de criteria aan de orde is;

- provincies en gemeenten richten regionale uitvoeringsdiensten op die worden belast met de uitvoering van een basistakenpakket. De uitvoeringsdiensten hebben in principe de vorm van een openbaar lichaam op basis van de Wet gemeenschappelijke regelingen en er wordt in principe uitgegaan van territoriale congruentie met veiligheidsregio's/politieregio's;
- provincies zijn regisseur bij de inrichting van regionale uitvoeringsdiensten;
- decentralisatie van Wabo-bevoegdheden;
- versoering van interbestuurlijk toezicht;
- wettelijke borging van het bovenstaande.

Wethouder Hazeu (Maastricht) stelt de vraag of het niet nodeloos ingewikkeld wordt gemaakt doordat in het basistakenpakket in principe alleen milieutaken op grond van de Wabo naar de regionale uitvoeringsdiensten gaan en de rest van de taken niet. Dit strookt niet met een integrale aanpak van handhaving en vergunningverlening. De heer Dijkzeul beaamt dat het inderdaad handig is om uit te gaan van een breder takenpakket. Het basispakket zoals dat er nu ligt is het resultaat van een politieke discussie. Het basistakenpakket vormt het minimumniveau aan taken die moeten worden overgeheveld naar de uitvoeringsdiensten. Het staat iedere regio c.q. gemeente vrij om zelf de keuze te maken om meer taken onder te brengen in regionale uitvoeringsdienst.

Burgemeester Hanselaar (Roerdalen) geeft aan dat de gemeenten veel hebben geïnvesteerd om 100 % te kunnen voldoen aan de kwaliteitseisen voor milieuhandhaving en om de loketfunctie van de gemeente goed op te bouwen. Het lijkt er op dat nu via de hoge eisen die de nieuwe kwaliteitscriteria stellen aan kritische massa en waar je als kleinere of zelfs via herindeling opgeschaalde gemeente niet aan kan voldoen via de achterdeur gedwongen wordt tot verdere schaalvergroting. Zij stelt voor om aan de hand van de conceptkwaliteitscriteria te bekijken wat je zelf kan doen om lijn naar burgers en bedrijven kort en overzichtelijk te houden. De heer Dijkzeul antwoordt dat de kwaliteitseisen voor de milieuhandhaving vooral het proces van toezicht betreffen. Het verschil met nu is dat er nu ook bekeken wordt of er voldoende capaciteit en kennis in huis is, wil je continuïteit bieden. Hij wijst in dit verband ook op de mogelijkheid om taken deels uit te besteden. Burgemeester Hanselaar bestrijdt dit niet, maar verzoekt het Rijk om geen onrealistische eisen te stellen en veel meer vanuit de inhoud te redeneren.

Burgemeester Mengde (Sevenum) informeert hoe hard de komst van de regionale uitvoeringsdiensten is. De heer Dijkzeul bevestigt dat de diensten er gaan komen. Er is alleen nog discussie mogelijk over de juridische en geografische vorm. Burgemeester Vos (Nuth) wil graag meer zicht krijgen op de volgorde: het staat vast dat de regionale uitvoeringsdiensten er gaan komen. Hij informeert welke taken naar de uitvoeringsdiensten gaan, welke taken lokaal worden opgepakt en welke regionaal. De heer Dijkzeul antwoordt dat de gemeente het loket blijft voor burger en bedrijf (de frontoffice). De backoffice komt deels bij de uitvoeringsdienst, deels bij de gemeente. Hij benadrukt nogmaals dat de gemeente bevoegd gezag blijft en adviseert om te bekijken hoe reeds bestaande milieudiensten hiermee omgaan. Het is in ieder geval verstandig om te starten met het vaststellen van beleid, regionaal met lokale accenten. De regionale uitvoeringsdiensten voeren de taken uit aan de hand van dit beleid en doen vervolgens een voorstel aan het bevoegd gezag dat vervolgens een besluit neemt. Burgemeester Mengde meldt dat de samenwerking in de regio Venray er voor zorgt dat wordt voldaan aan de kwaliteitscriteria voor kritische massa. Mevrouw Pletsers (ambtenaar Heerlen) informeert of er nog ruimte bestaat in organisatievorm?

De heer Dijkzeul antwoordt dat het mogelijk is om met verschillende vestigingen werken.

Gedeputeerde Driessen concludeert dat we tempo willen maken en dingen goed willen doen. We moeten verdergaande versnippering voorkomen en we moeten kwaliteit en kunde verzamelen. Hij stelt voor om conform het voorstel van wethouder Hazeu ook bouwtekeningen te laten uitvoeren door de uitvoeringsdienst om zo de doelmatigheid te vergroten.

Burgemeester De Loo (Gennepe) bespeurt terughoudendheid bij de collegabestuurders. Zij geeft aan dat het best moeilijk is om kwaliteit te leveren. Gennepe heeft de uitvoering al uit huis geplaatst (RMB Cuijck). In overleg met de medewerkers verzorgt de gemeente wel zelf nog het loket, het opstellen van beleid en de coördinatie. Gennepe is zeer tevreden over de uitvoering van vergunningverlening en handhaving door een uitvoeringsdienst. Er bestaat geen discrepantie tussen uitvoering en beleid. Burgers en bedrijven kunnen gewoon gebruik maken van het gemeentelijke loket. Het enige verschil met voorheen is dat de backoffice op afstand is gesitueerd.

Burgemeester Cox (Sittard-Geleen) constateert op grond van de ervaringen in de pilots dat iedereen enthousiast is. Bestuurders zijn nu aan zet en de uitvoerders voeren vervolgens uit. We moeten bekijken hoe we de praktijkervaringen kunnen vertalen. Burgemeester Van Rooij (Horst aan de Maas) vertelt dat er rondom Venray eigenlijk al een uitvoeringsdienst met integrale aanpak is gegroeid. Hij wil koersen naar opschaling en wil graag integraler werken dan alleen bij de taakuitvoering van de Wabo. Hij wil dit graag bottom up verder uitbouwen met de gemeenten Venlo en de nieuwe gemeente Peel en Maas.

Wethouder Huyskens (Maasgouw) vat samen: het takenpakket van de gemeenten bestaat uit vergunningverlening en handhaving bouwen, APV en milieumeldingen. De regionale uitvoeringsdienst voert vergunningverlening en handhaving uit bij zwaardere bedrijven, aanlegvergunningen en niet-vergunningplichtige complexe bedrijven zoals bijvoorbeeld galvaniseerbedrijven. De gemeente blijft bevoegd gezag. Vraag is hoe we dit bestuurlijk gaan optuigen. De heer Mans stelt de bestuurders de vraag of er één of twee uitvoeringsdiensten in Limburg moeten komen en hoe we dat bestuurlijk gaan regelen. Burgemeester Evers (Nederweert) refereert aan de bestuursconferentie die vorig jaar op 26 november 2008 heeft plaatsgevonden en aan het bestuurlijk overleg dat vervolgens op 21 januari 2009 is gevoerd in Noord- en Midden-Limburg. Dit heeft geresulteerd in de deelpilots Noord en Midden die inmiddels zijn gestart. Alle gemeenten in Midden-Limburg hebben inmiddels het plan van aanpak voor de deelpilot Midden vastgesteld; Midden-Limburg wil eerst de kwaliteit bekijken door een foto per gemeente te maken. Persoonlijk is hij voorstander van een WGR-regeling op het niveau van de veiligheidsregio. Hij ziet niet in waarom hier discussie over gevoerd moet worden nu de autonome bevoegdheden van de gemeente in stand blijven.

Burgemeester Mengde informeert hoeveel tijd we hebben voor de discussie. De heer Dijkzeul antwoordt dat de packagedeal stelt dat er voor 1 december 2009 en 1 januari 2010 principebesluiten moeten zijn genomen over schaal grootte en juridische vorm. Daarna vindt uitwerking plaats. De uitvoeringsdiensten moeten per 1 januari 2012 operationeel zijn. Burgemeester Mengde geeft aan dat de herindelingen hierbij een complicerende factor zijn.

Gedeputeerde Driessen concludeert dat de beslissingsbevoegdheid van gemeenten toeneemt in het kader van de Wabo. Als we in 2012 operationeel moeten zijn kunnen we beter alvast beginnen om de zaken goed te kunnen voorbereiden.

Burgemeester Van den Tillaar (Gulpen-Wittem) constateert dat het tijdspad helder is en dat er ook nog groeimomenten zijn. De kwaliteitscriteria liggen nog niet voor 100 % vast, ze zijn nog in ontwikkeling. Wel is duidelijk de ontwikkelingsrichting ingezet. De heer Dijkzeul geeft aan dat de kwaliteitscriteria eind 2009 worden vastgesteld. Gemeenten moeten in principe per 1 januari 2011 voldoen aan deze kwaliteitscriteria, tenzij taken worden overgeheveld naar de regionale uitvoeringsdienst want dan geldt de termijn per 1 januari 2012.

Burgemeester Hanselaar meldt dat in Midden-Limburg heel actief vanuit de inhoud wordt gekeken naar op welk niveau taken moeten worden uitgevoerd. Zij verzoekt om tijd om goed te bekijken hoe dit aansluit bij gemeenten. wat kun je? wat niet? De heer Mans benadrukt dat we nu moeten doorzetten. Burgemeester Van Rooij is van mening dat er nog geen besluitvorming plaats moet vinden over de regionale uitvoeringsdienst op het niveau van de veiligheidsregio Noord- en Midden-Limburg, maar dat de pilots nu eerst moeten worden uitgevoerd en dat politieke besluitvorming over uitvoeringsdiensten over de verkiezingen moet worden heen getild. Door nu even te wachten, zijn we straks wellicht een stap verder doordat al gekozen wordt voor integrale aanpak dan die landelijk wordt voorgestaan.

Officier van Justitie Gelissen benadrukt als betrokken buitenstaander het belang van de koppeling strafrecht – bestuursrecht. Het advies van de commissie Mans had tot doel om de verbrokkeldheid en vrijblijvendheid in de handhaving aan te pakken. Het kabinet heeft hier vervolgens ook de Wabo, vergunningverlening en kwaliteit aan verbonden. Dit leidt af van waar het eigenlijk om ging. Als je kijkt vanuit je eigen koker denk je een aardig beeld te hebben van wat er gebeurt, maar je hebt geen zicht op wat er in de keten gebeurt. Functioneel Parket en politie oefenen ook een milieutaak uit en het is van belang dat zij hierover goed kunnen communiceren met het bevoegd gezag, minimaal op het niveau van de politieregio. De heer Gelissen mist in de discussie over het inrichten van regionale uitvoeringsdiensten de onderwerpen strafrecht, politie en keten.

Wethouder Sijben (Weert) stelt vast dat er een organisatie wordt ingericht voor de uitvoering van slechts 5 % van de leefomgevingstaken. De heer Dijkzeul antwoordt dat het ruim meer dan 5 % van de taken betreft omdat het niet alleen gaat om de uitvoering van vergunningverlening en handhaving, maar ook om specifieke deskundigheid, afstemming en informatie-uitwisseling.

Burgemeester Cremers (Beek) stelt dat we de beslissing over de schaalgrootte al vorig jaar tijdens de bestuursconferentie handhavingssamenwerking hebben genomen. Gedeputeerde Lebens beaamt dat de lijn inderdaad al tijdens de bestuursconferentie in november 2008 is uitgezet. Vanwege de verbreding die in de kabinetsvisie is gemaakt, moeten we op dit moment met name de discussie over schaalgrootte en juridische vorm voeren. Deze discussie zal vanuit de Provincie door drie gedeputeerden worden gevoerd: gedeputeerde Driessen treedt op als coördinerend portefeuillehouder, gedeputeerde Lebens inhoudelijk vanuit handhaving en gedeputeerde Kersten vanuit vergunningverlening.

Gedeputeerde Driessen doet een oproep aan de bestuurders. We beogen door het in elkaar schuiven van onze organisaties de kwaliteit in Limburg te waarborgen met behoud van het eigen gezicht van alle

partners en met toenemende bevoegdheden voor gemeenten, met meer deskundigheid. Burgers mogen van ons verlangen dat we zo spoedig mogelijk aan de slag gaan. Als we meer willen regelen dan landelijk als minimum wordt geëist, dan kunnen we dat regelen. De Provincie gaat - zoals begin september ook al schriftelijk is medegedeeld aan alle Limburgse partners - uit van één regionale uitvoeringsdienst in Zuid-Limburg en één regionale uitvoeringsdienst in Noord- en Midden-Limburg. De Provincie splitst haar eigen organisatie uit over deze twee uitvoeringsdiensten. De heer Mans informeert wie hier op tegen is. Burgemeester Mengde meldt dat de regio Venray hier anders inziet. De tijdspaden lopen verschillend, het doel niet. Burgemeester Van Rooij vult aan dat we in Limburg op dit moment te maken hebben met twee veiligheidsregio's, drie pilots en een samenwerkingsverband in Noord-Limburg dat breder gaat dan het takenpakket dat de regionale uitvoeringsdienst zou moeten gaan uitvoeren. Hoe kunnen we hiertussen een verbinding maken? Gedeputeerde Driessen antwoordt dat het er om gaat dat we vandaag een bestuurlijke uitspraak over de hoofdlijn doen; vervolgens kunnen we in operationele lijn naar elkaar toegroeien. De heer Mans concludeert dat er twee regionale uitvoeringsdiensten moeten komen in Limburg, dat we hierbij het tijdspad volgen dat is aangegeven door het kabinet en dat we nog verder praten over de operationele invulling. Burgemeester Van Rooij antwoordt dat er in Noord-Limburg nog geen duidelijkheid is over de gewenste juridische vorm. Gedeputeerde Driessen geeft aan dat het besluit er ligt: er komen in Limburg twee regionale uitvoeringsdiensten op de schaalgrootte van de veiligheidsregio's en in de vorm van een openbaar lichaam op grond van de Wet gemeenschappelijke regelingen, tenzij er een beter alternatief te bedenken is. Het tijdspad ligt van rijkswege vast. Burgemeester Cremers geeft aan dat er in Zuid-Limburg één regionale uitvoeringsdienst op de het niveau van de veiligheidsregio moet komen.

Gedeputeerde Driessen zegt toe dat de conclusies die vandaag tijdens deze bestuursconferentie zijn getrokken, goed worden gecommuniceerd. Er wordt verzocht om hier ter informatie ook de relevante brieven van de minister van VROM, VNG en IPO aan toe te voegen. Gedeputeerde Driessen stelt voor om een bestuurlijke stuurgroep op te richten om gezamenlijk resultaat te behalen. Dit heeft alleen kans van slagen met een goede inbreng van de gemeenten. De heer Mans stelt voor de bestaande BHL-stuurgroep hiervoor te gebruiken en concludeert nogmaals dat we twee regionale uitvoeringsdiensten gaan inrichten in Limburg, dat we hiervoor een stuurgroep formeren en dat de Provincie een en ander duidelijk communiceert naar de gemeenten.

Burgemeester Cremers informeert of er differentiatie per gemeente kan plaatsvinden en of er afspraken over financiering zijn. De heer Dijkzeul antwoordt dat het basistakenpakket het minimumniveau vormt. Er kunnen meer taken worden overgedragen naar de regionale uitvoeringsdiensten. Hierover kun je per gemeente, per regionale uitvoeringsdiensten afspraken maken. Differentiatie per gemeente is dus mogelijk. Het kosteneffect is berekend door Deloitte. Hieruit blijkt een uiteindelijke besparing van 20 %, maar er is wel sprake van hoge initiële kosten die terugverdiend zijn binnen 2 tot 3 jaar.

Burgemeester Van Rooij wil graag nog met de Provincie overleggen over vorm en schaalgrootte van de regionale uitvoeringsdienst in Noord- en Midden-Limburg om zo draagvlak te creëren. Burgemeester Mengde vult aan dat hij de uitspraak die begin september in het bestuurlijk overleg in Noord-Limburg is gedaan respecteert, maar dat hij graag wil doorpakken bij het inrichten van de uitvoeringsdienst. Het is nu zaak om goed te communiceren naar de gemeenteraden. De heer Mans stelt vast dat overleg natuurlijk altijd mogelijk is, mits hier de lijn die vandaag is afgesproken als uitgangspunt wordt gehanteerd.

Gedeputeerde Lebens informeert de aanwezigen over correspondentie die gedeputeerde staten over de inrichting van regionale uitvoeringsdiensten heeft ontvangen. Allereerst is er een brief waarin de LWV aangeeft voorstander te zijn van opschaling naar het niveau van de veiligheidsregio, vervolgens een motie van de gemeenteraad van Roermond waarin de raad gedeputeerde staten verzoekt om de termijnen waarbinnen beslist moet worden over schaalgrootte en juridische vorm te verdagen en tot slot een brief van het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Venlo, waarbij zij hun standpunt dat zij hebben medegedeeld aan de VNG voorleggen aan gedeputeerde staten.

De heer Mans concludeert: er komen twee regionale uitvoeringsdiensten in Limburg, het tijdspad staat landelijk vast, er zijn geen aantoonbaar betere alternatieven voor de rechtsvorm dan een openbaar lichaam op grond van de Wet gemeenschappelijke regelingen en er wordt een stuurgroep geformeerd om het proces van het inrichten van de twee regionale uitvoeringsdiensten in goede banen te leiden. Gedeputeerde Driessen zegt toe dat er nog even ruggespraak zal zijn over de invulling van de stuurgroep; dit wordt met de communicatie over de resultaten van deze bestuursconferentie meegenomen.

In het middagedeelte van de bestuursconferentie wordt de stand van de zaken in de pilots gepresenteerd. Burgemeester Evers meldt dat alle gemeenten in Midden-Limburg een plan van aanpak hebben vastgesteld, dat in uitvoering gaat als de kwaliteitscriteria bekend zijn. Winst is dat we streven naar een gezamenlijke regionale uitvoeringsdienst, op het niveau van de veiligheidsregio Noord- en Midden-Limburg met daarin eventueel twee onderdelen. Burgemeester Hanselaar vult aan dat ze een foto per gemeente willen maken aan de hand van de concept-kwaliteitscriteria, waarna de resultaten vervolgens bestuurlijk worden besproken. Mevrouw Castelijm (Capgemini Consulting) vertelt dat de Zuidlimburgse pilot volop draait en in januari 2010 zal worden geëvalueerd. Het doel van de pilot is het verbeteren van de kwaliteit van de uitvoering van Wabo-taken. Er wordt bekeken hoe taken kunnen worden georganiseerd binnen de besturingsschaal. Uit een tussenevaluatie blijkt dat er vanuit inhoud, vanuit ketenpartners en vanuit instellingen en bedrijven behoefte bestaat aan bundeling en opschaling. Burgemeester Mengde wil het plan van aanpak in de pilot Noord-Limburg snel effectueren. De heer Peeters (MPE advies) licht dit nader toe: dit plan van aanpak is op 9 september geaccordeerd door de Noordlimburgse bestuurders. De pilot kent een looptijd tot eind 2010 en is nu in de opstartfase. Het doel van de pilot is te onderzoeken hoe de toezichtlast voor bedrijven verminderd kan worden. Inmiddels is een projectgroep geformeerd en is er een quickscan kwaliteitscriteria uitgevoerd bij de Noordlimburgse gemeenten. Deze quickscan is een hulpmiddel om te bepalen wat gemeenten zelf willen/kunnen doen en welke taken beter gezamenlijk kunnen worden uitgevoerd. Burgemeester Hanselaar ziet in de andere pilots duidelijke handreikingen ten behoeve van uitwerking in Midden-Limburg en wil graag gebruik maken van de informatie uit de andere pilots. De heer Mans concludeert dat hier een taak voor de stuurgroep ligt, die moet zorgen dat de informatie goed wordt uitgewisseld tussen de regio's. Vervolgens sluit hij de conferentie.